

Приказ књиге:
То што радиш важно је: учити о Холокаусту
по препорукама Јад Вашема

Ауторка:
Нада Бањанин Ђуричић, година издања: 2019.
Издавач:
Група 484

---

*Захтев да Аушвиц не сме да се понови
односи се пре свега на васпитање*

Теодор Адорно
(из приручника)

Публикација *То што радиш важно је: учити о Холокаусту по препорукама Јад Вашема* ауторке Наде Бањанин Ђуричић је приручник намењен наставницима и практичарима у области образовања у Србији који желе да обрађују тему Холокауста с ученицима узраста старијих разреда основне школе и средње школе. Иако ауторка наводи у самом наслову да је публикација заснована на препорукама Јад Вашема, она далеко превазилази основне образовне смернице ове меморијалне институције и представља оригинални методички допринос промишљању и извођењу образовања о Холокаусту у нашем локалном контексту.

Написан на 134 странице, приручник садржи два централна поглавља – *Учење о Холокаусту: теме и Записи* у којима ауторка уместо наставних јединица издваја 13 главних тема за учење о Холокаусту и мноштво кратких извода из релевантне литературе. Ову богату и значајну селекцију извода из кључних извора о Холокаусту ауторка у свакој теми коју представља проблематизује у контексту образовног рада с ученицима. Од преостала четири поглавља, у два – *Студије случаја* и *Дан сећања*, ауторка коцептуализује сопствену наставничку праксу на основу које нуди могуће моделе ваннаставних активности за обрађивање теме Холокауста у Србији; у одељку *Крајки појмовник Холокауста* даје кратке описе главних концепата у вези с темом Холокауста, док у последњем – *Појвор*, проблематизује општа питања значаја и циљева учења о Холокаусту. За једина два плана часа дата у приручнику – „Јевреји у

Србији“ и „Нацистичка идеологија: пропаганда и васпитање“, додатак је 45 појмовних картица на тему историје и културе Јевреја на простору Србије и осам илустративних картица с приказима пронацистичких пропагандних плаката, намењених радиони-чарском раду. Уз публикацију такође долази и кратки сепарат с изабраним деловима публикације на енглеском језику за извођење билингвалне наставе. Публикација је такође саставни материјал семинара „Учити о Холокаусту“ који се с акредитацијом ЗУОВ-а у континуитету у Републици Србији спроводи од 2014. године.

Главне одлике учења о Холокаусту Јад Вашема од којих ауторка полази су: фокус на појединца – личне приче и искуства; разумевање и анализа улоге жртава, починилаца и посматрача и уопште комплексности Холокауста; фокус на универзалне људске вредности; и интердисциплинарни приступ теми прилагођен локалном контексту (интеркултуралност).

Водећи се овим смерницама, Нада Бањанин Ђуричић развија и утемељује детаљан и заокружен метод учења о Холокаусту. Техника рада коју представља заснована је на интерактивној настави и развоју емпатије, са посебним фокусом на ваннаставне активности, технике активног учења и критичког размишљања, вршњачку едукацију и групни и тимски рад. Приступ теми Холокауста поставља од појединачног ка општем (од појединца до светског историјског контекста) где је улога наставника у вођењу ученика кроз процес промишљања, пропитивања и разумевања теме, не давање готових одговора базираних на дескрипцији историјских чињеница. Упечатљиво је да сама књига у својој структури, садржају и стилу писања обилује емотивном компонентом која не може да не остави утисак на читаоца.

Посебан методички допринос дат је у *Појовору* где је изнесена и објашњена у корацима структура рада с ученицима: опис догађаја (избор материјала и приступа); објашњење (како се и зашто догодило); значење (интерпретација догађаја); суђење (како и коме судимо); разумевање (импликације наученог); акција (шта можемо урадити) (стр. 127).

Посебан значај у образовању ауторка придаје текстуалним, визуелним и другим медијским записима (музика, филм, дигиталне информације), за које каже да су „срж учења о Холокаусту“ (стр. 5). Врсте записа крећу се од историјских књига о Холокаусту и Јеврејима, сведочанстава и дневника, биографија жртава из архива меморијалних институција, романа и песама с нашег подручја и изван граница Србије, преко споменика, фотографија, плаката, филмова, интернет-страница, све до историјских, социолошких и филозофских увида у различите аспекте Холокауста. У публикацији ауторка истовремено демонстрира и објашњава методички приступ рада са записима дајући њихову квалитетну селекцију, која у целини омогућава потпуно самостални рад практичара у образовању.

Ова публикација се придружује ширем тренду бављења културом сећања на Холокауст у Србији у последњих десетак година. У светском контексту је у директној вези са тзв. „образовним обртом“ у репрезентацији Холокауста, који означава прелаз са сакупљачких и репрезентацијских пракса на образовне праксе.

У том смислу је значајно истаћи да је приручник *То што радиш важно је: учити о Холокаусту по препорукама Јад Вашема* један од три приручника/уџбеника за учење

о Холокаусту у Србији (на српском језику постоји још и неколицина сепарата и приручника насталих у оквиру и за потребе различитих пројеката), поред превода уџбеника Израела Гутмана, познатог историчара Холокауста и уредника *Енциклопедије Холокауста*, и Хаима Шацкера из 1983. године (енглеско издање, 1984) под називом *Холокауст и његово значење* (Завод за уџбенике Београд, 2010) и *Приручника за учење о Холокаусту* групе аутора (Платонеум, Нови Сад, Савез јеврејских општина Србије, 2012).

Евидентне су разлике у приступу и методици наставе у ове три књиге. Посебно је велики контраст између приручника Наде Бањанин Ђуричић и уџбеника Гутмана и Шацкера, који је базиран на чистом историјском и историографском приступу теми Холокауста и традиционалним методама учења. Нешто су веће сличности са *Приручником* из 2012. године који акценат ставља на архивско истраживање и историјске и књижевне текстове о Холокаусту и садржи једанаест разрађених планова часова са прилозима потребним за њихову реализацију.

Књига Наде Бањанин Ђуричић посебно је значајна зато што иновативно интегрише кључне изворе преко којих упознајемо и разумемо Холокауст у савремено доба. Резултат је свеобухватни, али функционални извор главних меморијалних, историјских, социолошких, филозофских, визуелних и уметничких текстова о Холокаусту. Ауторка сама објашњава да њена књига не претендује да буде „класични“ приручник са задатим формама часова, већ могући модел и подстицај који треба да охрабрује и инспирише. Како каже: „Ова књига је кап у мору и није књига о Холокаусту. Ово је публикација о *едукацијном процесу* [курзив ауторке] о Холокаусту. Назив „То што радиш важно је“ указује на значај и далекосежност онога што ми, као наставници, током учења са својим ученицима радимо у учионици или изван ње“ (стр. 5).

Приручник знатно олакшава разумевање проблема изучавања, учења и представљања Холокауста, који заједно са комплексном и обилном историјском грађом често делују превише захтевно. Он омогућава наставницима и водитељима обука да посредством многобројних, тематски различитих извода истовремено упознају тему и образовне принципе учења о Холокаусту, као и да створе сопствени референтни систем и приступе обрађивању теме унутар и изван учионице, у формалном и неформалном оквиру. Ауторка опрема читаоце науцима из сопственог искуства из праксе, примерима резултата рада са ученицима и припрема их за конкретне проблеме и изазове обрађивања тешке и комплексне теме као што је Холокауст.

Вера Меворах
Институт за филозофију и друштвену теорију